

7. Венедиктов А.В. Государственная социалистическая собственность. М.-Л.: Изд-во Акад. наук СССР, 1948. 840 с.
8. Право власності в Україні / За ред. Я.М. Шевченко. К.: Бліц-Інформ, 1996. 194 с.
9. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Некіт К.Г. Право власності: навчальний посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 256 с.
10. Норман С. Понятие модальности права собственности. Правоведение. 2009. № 3(284). С. 230-255.
11. Merrill T.W. Property and the right to exclude. Nebraska Law Review. 1998. № 77 (4). P. 730-755.
12. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / За ред. Довгерта А.С., Харитонova Є.О. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 674 с.

Токарева Віра Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ НЕВІДОМИХ АВТОРІВ (СИРІТСЬКИХ ТВОРІВ)

В сучасних умовах розвитку України, особливої ролі відіграє європейський вектор розвитку та приведення законодавства до європейських стандартів, із урахуванням національних традицій [1]. На даному етапі розвитку суспільства, одним із напрямків забезпечення відкритого доступу до знань є проведення масштабного оцифрування фондів культурних установ із дотриманням законодавства про авторське право, для чого потребує визначення статусу сирітських творів.

На відміну від держав ЄС та США, де оцифрування фондів культурних установ провадиться багато років, тому й приймаються заходи із законодавчого врегулювання пов'язаних з цим проблем, стан оцифрування фондів культурних установ в Україні є низьким.

Істотною перепорою на шляху вільного та відкритого доступу до скарбниць бібліотек та музеїв стоять сирітські твори. Твори автори яких неможливо ідентифікувати, на яких ймовірно поширюється авторсько-правова охорона, дія виключних прав та необхідність отримання дозволу на будь-які способи використання такого твору – відтворення, оцифрування, переклад, переробка та ін.

Через відсутність даних про власників майнових прав, значна частина творів, які могли б стати доступними для широкого кола користувачів, маючи художню, культурну та історичну цінність, перебувають в не визначеному

правовому статусі, що призводить не до можливості їх використання та обмеження сфери суспільного надбання. Такий твір не може бути правомірно випущений в обіг та не може стати частиною електронної бібліотеки, музею або архіву [2]. Тож, проблема використання сирітських творів полягає в тому, що їх використання на законних підставах неможливо.

У державах ЄС з метою уніфікації правового регулювання сирітських творів у національному законодавстві, прийнято Директиву 2012/28 / ЄЕС щодо деяких випадків можливого використання сирітських творів, яка набрала чинності 28 жовтня 2012 р.[3].

У 2013 році Великобританія була внесена зміни до Закону про авторське право, зразки та патенти 1988 року, що дозволило індивідуальне використання сирітських творів за умови отримання невиключної ліцензії на використання, якщо потенційний користувач провів належний пошук та не знайшов правоволодільця. Схема ліцензування поширюється на всі види творів, захищені авторським правом які потенційно можуть використовуватися будь-яким ліцензіатом в межах Великобританії та на відміну від Директиви яка передбачає лише некомерційне використання, поширюється на комерційні випадки використання творів [4].

Розгляд досвіду легалізації сирітських творів дає підстави визначити такі схожі тенденції притаманні більшості держав: звернення заявника до уповноваженого державного органу; перевірка виконання вимог законодавства щодо пошуку правоволодільців твору; сплата заявником встановленого внеску; надання заявнику права на правомірне використання сирітського твору.

Для вирішення означеної проблеми пропонується доповнити ст. 444 ЦК України пунктом про те, що твір може бути вільно, без згоди автора та інших осіб, та безоплатно використаний будь-якою особою для оцифрування, доведення до загального відома публіки шляхом надання електронного доступу, індексації, каталогізації, збереження або відновлення копії, за умови проведення сумлінного пошуку суб'єктів авторського права, які не призвели до ідентифікації відповідних суб'єктів або їх не вдалося знайти.

Доповнити ЦК України ст. 444-1 «Використання творів, суб'єкти авторського права яких не встановлені (сирітські твори)» такого змісту:

«1. Допускається використання творів, суб'єкти авторського права яких не встановлені (сирітські твори) способами відтворення з метою оцифрування, доведення до загального відома публіки шляхом надання електронного доступу, індексації, каталогізації, збереження або відновлення копії, за умови проведення сумлінного пошуку автора та інших суб'єктів авторського права, які не призвели до ідентифікації відповідних суб'єктів авторського права або їх

не вдалося знайти.

Проведення сумлінного пошуку має підтверджуватися відповідними доказами.

2. Твір, який набув статусу сирітського, втрачає цей статус, а його використання способами, зазначеними в частині першій цієї статті, не допускається, у встановленому порядку на підставі заяви, яка містить вмотивоване твердження про наявність у заявника майнових авторських прав на твір, з посиланням на підстави виникнення таких прав та строк їх чинності, а також контактні дані, які дають можливість зв'язатися з суб'єктом авторського права для отримання дозволу на використання твору. Твір, що втратив статус сирітського твору, охороняється відповідно до законодавства».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Харитонов Є.О. Кодифікації та рекодифікації у добу формування східно-європейської традиції приватного права. Шерешевські читання «Рекодифікація договірних прав в умовах інтеграційного розвитку України»: матер. всеукр. науково-практичн. конфер.(Одеса, 6 грудня 2019 року) / За заг. ред. д.ю.н., проф. Є.О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2019. С. 5-8.

2. Токарева В.О. Окремі аспекти сирітських творів в умовах інтеграційних процесів // Jurnal ul juridic. 2019. № 3. С. 97-101.

3. Директива Європейського парламенту и Совета ЕС No 2012/28/ЕС от 25.10.2012 г. об отдельных случаях легального использования произведений с неизвестной принадлежностью (сиротских произведений), WIPO. URL: <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=13043>

4. U.S. Copyright Office. Orphan Works and Mass Digitization. A report of the register of copyrights. June 2015 p. 28. URL: www.copyright.gov

*Вацак Владислав Анатолійович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

КОНЦЕПЦІЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В РАМКАХ ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток технологій, поява нових суспільних відносин, потребують своєчасного законодавчого регулювання. В межах розробки концепції оновлення Цивільного кодексу України необхідно враховувати не тільки прогалини, які існують в діючому законодавстві на час внесення змін до закону, але і ті, які можуть виникнути в майбутньому. Таким прикладом роботи на «перспективу» є введення до оновленого Цивільного кодексу поняття віртуальних активів для легалізації віртуальної власності.